

Література

1. Деякі питання надання соціальних послуг шляхом соціального замовлення: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 р. № 450. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/450-2020-p#Text>.
2. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>.
3. Про соціальне замовлення у сфері надання соціальних послуг. Проект Закону України від 16.10.2009 № 5236 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF41G00A?an=43>
4. Петрович Ж., Датченко Н. Сутність та особливості впровадження соціального замовлення в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2021. № (2(49)). С. 155–159. URL: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.49.155-159>
5. Шубіна О. В., Денисова Ю. В., Санчич О. С., Марильова А. В. Новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 3 (61). С. 213–221.

Карпова Ірина Гораціївна

Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені
Т. Г. Шевченка, м. Чернігів

ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВИ Й МОЛОДІ В УКРАЇНІ В ІСТОРИЧНОМУ КОНТЕКСТІ

Успішний економічний, політичний, соціально-культурний та ін. розвиток будь-якої демократичної держави, становлення громадянського суспільства в ній значною мірою залежить від того, наскільки різні його верстви, в тому числі, й молодь, можуть реалізувати свої здібності, таланти, лідерський, організаційний, творчий, науковий та ін. потенціал. Молоді люди, з огляду на особливості молодого віку, часто виступають ініціаторами нових рухів, починань, цікавих інновацій, пасіонарними особистостями, які мають потенціал, прагнення вносити позитивні зміни у суспільний розвиток.

Питання партнерської взаємодії держави й молоді, з нашої точки зору, слід розглядати з позицій визначальної для даного суспільства моделі такої взаємодії. Говорячи про визначальні типи взаємовідносин держави й громадянського суспільства, дослідники виділяють різні моделі цих взаємовідносин, наприклад, конфронтаційну, патерналістську та консенсусну [5]. Нам імпонує підхід науковців [1], згідно якого виділяють дві основні моделі взаємовідносин держави й громадянського суспільства – конфронтаційну та модель співпраці. Остання, зокрема, існує у суспільствах, де інститути громадянського суспільства та держави співпрацюють у різних формах, а форми цієї співпраці визначаються різними умовами існування держави (політичними, ідеологічними, економічними, глобальними тощо). При конфронтаційній моделі відбувається протистояння інститутів громадянського суспільства та держави. На думку дослідників, конфронтаційна модель представлена

у країнах перехідного етапу розвитку, в яких відбувається перехід від недемократичного режиму до демократичного (скажімо, Україна др. пол. 80-х).

В Україні, що довгий час перебувала в складі СРСР, громадянське суспільство, як таке, в його сучасному сенсі, було відсутнє, і це, зрозуміло, визначало і відносини держави й молоді. Не дивлячись на конституційне декларативне проголошення про захист прав і свобод громадян, їх вільний розвиток, фактично ці свободи нівелювались, права громадян порушувались, активно діяла командно-репресивна система для всіх інакомислячих.

Звичайно, існували різні спілки (письменників, науковців та ін., в яких брали участь і представники молодого покоління), дитячі (Всесоюзна піонерська організація ім. В. І. Леніна), молодші дитячі групи при Всесоюзній піонерській організації ім. В. І. Леніна (так звані жовтенята), молодіжні (Всесоюзна ленінська комуністична спілка молоді – ВЛКСМ). Але однією із основних цілей діяльності цих дитяче-молодіжних спілок був не всебічний, вільний, демократичний розвиток дітей та молоді, залучення її до вирішення державних питань, участі у політичному житті та ін., що є неодмінною умовою громадянського суспільства, а прищеплення молоді комуністичної ідеології (єдиної офіційної, безальтернативної) та для досягнення цієї мети – поетапна ідеологічно-виховна робота в означених організаціях.

В перші роки після проголошення незалежності України почалися суттєві зрушення в державно-політичному житті, які торкнулися і вектору держава-молодь, що знайшло відображення у появі молодіжної політики як такої, а також законодавчих актів із питань молоді (Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» 1992 р., Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» 1993 р.). З часом відбувається якісна зміна в сутності взаємовідносин держава-молодь. Остання поступово перетворюється із об'єкта в активного суб'єкта як молодіжної політики, так і дієвої сили громадянського суспільства.

Про зростання уваги держави до проблем молоді свідчить поява нових інституцій, програм і стратегій щодо розвитку молоді: Національної ради з питань молодіжної політики (1995-2009 рр.), проведення парламентських слухань (із 1995 р.) із питань молодіжної політики, створення центрів соціальних служб для молоді, створення Міністерства у справах сім'ї та молоді 1996 р. (зараз Міністерство молоді та спорту), прийняття Державних цільових соціальних програм «Молодь України» (на 2009–2015 рр.; на 2016–2020 рр.; на 2021-2025 рр.), Стратегії розвитку державної молодіжної політики на період 2013-2020 рр., Національної молодіжної стратегії до 2030 р. [2].

Остання, зокрема, визначає, що молодіжна політика «не повинна бути директивною та обмежувати право вибору, вона має спонукати молодь виявляти ініціативу, самостійно визначати власні цілі та цінності, а також брати участь у визначенні пріоритетів і шляхів розвитку держави». Молодь стає активним суб'єктом державної політики, про що свідчить реалізація молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях, проведення роботи із молоддю в територіальних громадах, розширення участі молоді у процесах ухвалення рішень, створення молодіжних консультативно-дорадчих органів та активна участь у них молоді, започаткування національного конкурсу «Молодіжна столиця України», численні програми, конкурси і проєкти для самореалізації та сталого розвитку молоді, здійснення фінансової

підтримки проєктів молодіжних та дитячих громадських організацій, розвиток міжнародного молодіжного співробітництва та співпраця з міжнародними організаціями (зокрема, обміни молоддю між Україною і Республікою Польща, Україною і Литовською Республікою).

Важливим кроком у становленні партнерської взаємодії держава-молодь стало прийняття у 2021 році Закону України «Про основні засади молодіжної політики» [3]. Основною метою молодіжної політики Закон визначає створення умов для самореалізації та розвитку потенціалу молоді в Україні, підвищення рівня її самостійності та конкурентоспроможності, забезпечення активної участі молоді в суспільному житті (ст. 3). Серед провідних завдань молодіжної політики задекларовано створення умов для залучення молоді до громадського, політичного, соціально-економічного, культурного життя суспільства, популяризації ролі та важливості участі молоді у процесі ухвалення рішень, тобто держава створює умови для залучення молоді до участі у громадському житті, до прийняття рішень на всіх етапах формування та реалізації молодіжної політики; налагодження національного та міжнародного молодіжного співробітництва, у тому числі програм мобільності та міжнародних молодіжних обмінів, проєктів співпраці та стратегічного партнерства щодо поширення успішних практик молодіжної роботи, зміцнення зв'язків із молодими закордонними українцями. Отже, аналіз вітчизняних нормативно-правових актів свідчить про унормованість законодавства з питань молодіжної політики з урахуванням загальноєвропейських і міжнародних підходів [4].

Молодь України є активним учасником міжнародного молодіжного руху. В 2019 році національні та міжнародні громадські організації заснували Національну молодіжну раду України, що стала повноправним членом Європейського молодіжного форуму. В Україні в 2014 році створена програма «Молодіжний працівник», започаткована професійна підготовка фахівців по роботі з молоддю. Крім того, відбувається розбудова молодіжної інфраструктури – створюються молодіжні центри та простори, де молодь може реалізовувати свій лідерський, організаційний, творчий потенціал, проводити обмін думками, обговорювати нові інноваційні ідеї, розробляти цікаві проєкти; Всеукраїнський молодіжний центр (2019 р.), що став експертно-ресурсним центром молодіжної роботи, координатором роботи молодіжних центрів на місцях. Зазначене дозволяє зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку українського суспільства, попри складні суспільні виклики, партнерська взаємодія держава-молодь є прикладом реалізації моделі співпраці, де відбувається тісна взаємодія інститутів громадянського суспільства і держави.

Отже, побудова дійсно демократичної, правової, соціальної держави в Україні залежить від тісної співпраці, продуктивної партнерської взаємодії держави й громадянського суспільства, зокрема, молоді, здатної до вирішення важливих державних, політичних, економічних та ін. завдань, залучення її до процесів державотворення, формування та реалізації молодіжної політики.

Література

1. Кононенко В. В., Лапшин С. А. Громадянське суспільство та держава: співвідношення в публічному управлінні. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/8_2020/3.pdf

2. Національна молодіжна стратегія до 2030 року: Указ Президента України від 12 березня 2021 року № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#n13>

3. Про основні засади молодіжної політики: Закон України від 27.04.2021 р. № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>

4. Участь молоді в процесах реформування держави. Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2017 року) / Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики; [редкол.: Жданов І. О., гол. ред. колег., Ярема О. Й. та ін.]. Київ: ДП «Редакція інформаційного бюлетеня «Офіційний вісник Президента України», 2018. 100 с.

5. Чкадуа М. Механізми взаємодії держави та громадянського суспільства. URL: http://www.lsej.org.ua/8_2021/104.pdf

Кириченко Катерина Олегівна

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя, м. Ніжин

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Актуальність і постановка проблеми. Домашнє насильство є системною соціальною проблемою, яка зачіпає індивідуальні права людини, руйнує сім'ї та призводить до значних економічних витрат. У світі домашнє насильство визнане однією з основних причин травм, емоційних розладів та навіть летальних випадків серед жінок (UN Women, 2022) [5, с. 10]. В Україні, відповідно до даних Національної соціальної сервісної служби, лише у 2022 році зареєстровано понад 250 тисяч звернень, проте реальні цифри можуть бути значно вищими через латентність проблеми.

Законодавча база України, включаючи Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 2017 року, передбачає багатосторонній підхід до вирішення цієї проблеми. Важливими компонентами системи є робота кризових центрів, мобільних бригад соціально-психологічної допомоги, застосування термінових заборонних приписів та реабілітація кривдників [1, с. 4]. Проте ефективність цих заходів залежить від тісної координації між державними органами, громадськими організаціями та міжнародними партнерами.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Тема партнерської взаємодії в наданні соціальних послуг активно висвітлюється у наукових дослідженнях. Н. Гусак і Н. Кабаченко у праці «Управління діяльністю соціальних служб» аналізують міжвідомчу координацію як механізм інтеграції послуг [2, с. 56]. О. Мармаза у монографії «Інноваційний менеджмент у соціальній сфері» наголошує на важливості цифрових технологій у посиленні ефективності соціальних служб [3, с. 78].

У міжнародному контексті UN Women у своїх звітах акцентує увагу на гендерних аспектах насильства, ролі інтегрованих послуг та профілактичних програм [5, с. 12]. Національна коаліція проти домашнього насильства США (NCADV) розглядає